№ 179 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ՕԳՈՍՏՈՍԻ 20 — 1903 — ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ՕԳՈՍՏՈՍԻ 20 № 179

ԵՐԵՍՈՒՆՄԷԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 ռուբլի. կէս տարվանը 6 ռուբ. Առանձին համարները 5 կոպէկով.
Բաժանորդագրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ.
Մեր հասցէն. Тифлисъ, Редакція «Мшакъ» կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».
Տելեֆօն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (բացի կիրակի եւ տօն օրերից).
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամէն լեզուով.
Յայտարարութիւնների համար վճարվում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ.
Տելեֆօն № 253.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Գիւղացու համար.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Նամակ Նուխուց. Նամակ Գանձակի գաւառից. Նամակ Խմբագրութեան. Ներքին լուրեր. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Ի՞նչ է կատարվում Մակեդոնիայում. Արտաքին լուրեր.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ.—Նամակներ Ֆինլանդիայից:

ԳԻՒՂԱՑՈՒ ՀԱՄԱՐ

Մեր ընթերցողները գիտեն, որ վերջին ժամանակները մեր գաւառներում նկատվում է ձգտում կազմելու գրական երեկոյթներ և ժողովներ և նրանց միջոցով հայթայթելու գաւառական հասարակութեանը հետաքրքրական տեղեկութիւններ զանազան երևոյթների մասին:

Երեկոյթները աջող կազմելու համար անհրաժեշտ է, որ մի կողմից ընթերցանութեան նիւթը լաւ մշակված լինի և ընդունակ լինի զարթեցնել վառ հետաքրքրութիւն ունկնդիրների մէջ, իսկ միւս կողմից ինքը ղեկավարողը լաւ ուսումնասիրած լինի առարկան և կարողանայ դրական կերպով խօսել ունկնդիրների հետ:

Որպէս զի երեկոյթներ կազմակերպողների համար դիւրացրված լինի գործը, անհրաժեշտ է, որ պատրաստ լինեն յատուկ հրատարակութիւններ այդ նպատակով: Թէ գիտութեան զանազան ճիւղերից և թէ գրականութեան աշխարհից կարելի է ընտրել զրոյցների համար շատ ուսանելի և հետաքրքրական թեմաներ և նրանցով նպաստել գաւառացու մտաւոր զարգացմանը:

Գաւառական գործողը իր ձեռքին չէ կարող ունենալ հարուստ գրադարան, որից նա օգտվի զրոյցների համար: Այդ գործողին պէտք է օգնեն այն ինտելիգենտ անձինք, որոնք ապրում են կենտրոններում, և ունեն ամեն տեսակ յարմարութիւններ թէ գրադարաններից օգտվելու և թէ մասնագէտներից ու գրականագէտներից կարևոր ցուցումներ ձեռք բերելու: Այն, ինչ որ կը մշակվի, կը կազմվի կենտրոնում, և նոյն իսկ իբրև փորձ կը կարդացվի ժողովրդական բեմից, յետոյ կարող է իբրև պատրաստ մի գործ անցնել գաւառը և այնտեղ ծառայել իր նպատակին:

Առօրեայ կեանքին վերաբերեալ խնդիրները, բժշկական և գիւղատնտեսական գիտելիքները, պատմական որոշ շրջանները, ուսանելի անձնաւորութիւնների կենսագրութիւնները՝ այդ բոլորը հետաքրքրական նիւթեր են երեկոյթների համար:

Եթէ որ և է պատճառով երեկոյթներ կազմակերպելը դժուար և կամ անկարելի լինի, այնուամենայնիւ պատրաստված հրատարակութիւնները կը լինեն շատ նպատակայարմար, ծառայելով իբրև գեղեցիկ նիւթ թէ խմբական և թէ առանձին ընթերցանութեան համար:

Գաւառը պահանջ ունի այդպիսի հրատարակութիւնների և անհրաժեշտ է, որ այդ մասին գտնվեն հոգատարներ:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ՆՈՒԽՈՒՑ

'Օգոստոսի 11-ին

Նուխին ունի միմիայն մի առևտրական կենտրօն, որը տեղական բարբառով կոչվում է «քարվանսարայ»: Քարվանսարայում են գտնվում թէ հայ և թէ թուրք վաճառականները: Հայ առևտրական դասակարգը կազմում են Ագուլիսից Նուխի գաղթած զօկերը, որոնք Նուխում հաստատել են բնակութիւն և առևտրի գլուխն անցել: Զարմանալին այն է, որ այդ պարոնները առևտրին այնքան են նուիրված, որ որչափ էլ շուտ գաք առաւօտեան քարվանսարայ՝ կը տեսնէք, որ բոլորը ժամը 5-ից առաջ խանութները բացել հատել են, իսկ երեկոյեան փակում են ժամը 7-ին կամ 8-ին: Եթէ երկու ծառայողների կարիք ունեն, նրանք վարձում են մի ծառայող, որ պիտի կատարէ երկու մարդու գործը:

Նուխին ունի մօտ 40 մետաքսեայ գործարաններ և այդ գործարանները աջող բանում են շնորհիւ յիշեալ քարվանսարայի: Ամեն մի գործարանում բանում են մօտ 50 մարդ. բանւորների մեծամասնութիւնը կազմում են 6-ից մինչև 12 տարեկան երեխաներ, որոնք ամբողջ 16 ժամ բանելուց յետոյ՝ ստանում են 15 կամ 25 կոպէկ:

Երևակայեցէք, ժամը 4-ին առաւօտեան ձմեռը, ձիւնի մէջ ոտաբոբիկ վազող երեխայի դրութիւնը, որը գալիս է գործարան ուղիղ նշանակված ժամին հասնելու, իսկ եթէ 3 կամ 5 րօպէ ուշանայ նշանակված ժամից, իսկոյն և եթ պիտի դուրս գան նրա օրավարձից 5 կոպէկ:

Տարիներ առաջ Նուխում ով կը տեսնէր թօքախտ, բայց այն օրից, երբ Նուխում սկսեցին բուն դնել մետաքսեայ գործարանները, կարծես թէ իրանց հետ բերին և թօքախտ կոչված հիւանդութիւնը: Երբ մտնէք մետաքսեայ գործարանները, իսկոյն կը տեսնէք դունատ, նիհար, թօքերը բացիլներով լի 10 տարեկան երեխաներին, որոնք 25 կոպէկ ստանալու համար, շտապել են առաւօտեան ժամը 4-ից գործարան, աշխատելու ամբողջ 16 ժամ: Այդ գործարանների շնորհիւ օրէցօր թօքախտը աճում է Նուխում, կլանելով անթիւ զոհեր:

Եզ. Սայամեանց

ՆԱՄԱԿ ԳԱՆՁԱԿԻ ԳԱՒԱՌԻՑ

Գետաշէն, օգոստոսի 17-ին

Գետաշէն գիւղի ժողովուրդը մինչև այժմ չը կարողացաւ լաւ ըմբռնել յարմարաւոր ճանապարհների մատուցած օգուտները և իր հողաբաժնի—հանդերի սահմաններում չը հարթեց այնպիսի լայն, յարմար ճանապարհներ, որ կարելի լինէր առանց տանջանքներ կրելու իրանց գոյութեան հասոյթները մէկ տեղից միւս տեղը հեշտութեամբ փոխադրել:

Վերջապէս պ. նահանգապետը կարևոր է դատում կարգադրել, որ Գետաշէնի հասարակութիւնը իր հողաբաժնի սահմաններում, սկսած գիւղի կամուրջից մինչև «Սպիտակ ջուր» կոչված տեղը ժողովրդի կարիքներին բաւարար ճանապարհ շինէ: Ափսոս, որ գիւղացիների պարապմունքների առաջ ժամանակը սկսվեց գործը: Գիւղացիները անմիջապէս ինժեների ցուցմունքով ձեռնարկեցին ճանապարհի շինութեանը: Մարդիկ, սկսած գիւղի կարմունջից, խումբ-խումբ մի քանի օր բանում էին շարունակ: Ընդհանուր գումարով մշակ բանւորների թիւը հասնում էր մօտաւորապէս 350-ի: Այդ ժամանակամիջոցում նրանք հազիւ կարողացան ինժեների գծած ճանապարհը 60—70 սաժէն պատրաստել:

Գիւղի ազդեցիկները, ըստ աւանդական սովորութեան, նստած տեղերը համախօսական են կազմում և, ի նկատի ունենալով գործի դժուարութիւնը մի կողմից, միւս կողմից ժողովրդի գործի ծանր ժամանակը, ճանապարհի շինութիւնը 1100 րուբլիով գիւղացի երկու մարդու են տալիս, որպէս զի նրանք ըստ պահանջման և ըստ օրինակի արժէն շինածի, ինժեների ցուցմունքով, շարունակեն ճանապարհի շինութիւնը: Սակայն գործը կապալառուների ձեռքն անցնելուց յետոյ, ճանապարհի շինութիւնը իսկոյն հեշտանում է և գիւղացիների տուած օրինակելի ձեռ բոլորովին փոխվում է: Գիւղացիք շուարած են մնացել և չեն կարողանում հասկանալ թէ՝ գաղտնիքը ինչումն է, որովհետև ճանապարհին հետևողը ինժեների մի և նոյն օգնականն է:

Գ. գաւառապետը, գալով գիւղը և վերահասու լինելով ճանապարհը շինել տալու գործին, երբ իմանում է, որ գիւղացիք այդ գործը կապալով են տուել, պատւիրում է նրանց, որ իրանք, գիւղացիք, շինեն ճանապարհը և աղքատ գիւղացիները, որ կարող են մշակութիւնը իրանք անել, իզուր տեղը փողով չը վճարեն, որ բաւական զգալի կը լինի նրանց համար. մի և նոյն ժամանակ կապալառուներին ասում է, որ էլ չը շարունակեն իրանց գործը, հրամայելով գիւղացիներին նրանց փող չը տալ և թէ գիւղացիք իրանք պիտի սկսեն ճանապարհի շինութիւնը, գործերից թեթևանալուց յետոյ:

Գաւառապետի վերադառնալուց յետոյ, կապալառուները շարունակում են իւղալի գործը: Գիւղացիք վրդովված «զոռբոզ» են դցում իրանց մէջ և յայտնում «փողրաթչիներին» թէ՝ մինչև որ ճանապարհը չը շինեն այն օրինակելի ձևով, ինչպէս որ իրանք են ինժեների տուած գծով և պահանջով շինել տուել, ոչ մի կոպէկ չեն ստանայ... «Զոռբոզը» դեռ չէ վերջացել. տեսնենք վերջը ինչով կը վերջանայ:

Մենք ի նկատի ունենալով գաւառապետի բարեմիտ վերաբերմունքը դէպի երկրագործ գիւղացիների շահերը, վստահանում ենք յուսալ, որ վերջը գիւղացիների համար նպաստաւոր անցնի:

***

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ՖԻՆԼԱՆԴԻԱՅԻՑ

V

Հանգէ, օգոստոսի 6-ին

Երէկ դիմում է ինձ մի ծերունի հրեայ, որի հետ ծանօթացել եմ այստեղ, կուրօրտում, Լէվի ազգանունով, մի մարդ, որ, իր ասելով, ոտքի տակ է տուել ամբողջ երկրագունդը և տեսել է.

—Երևակայեցէք ձեզ, այս րօպէիս ինչ պատահեց. զարմանալի, զարմանալի բան:

—Ինչ, ինչ, հարցրի ես և ինձ հետ միւս կուրօրտիստները:

—Երեք տարի առաջ ես այստեղ էի եկել, Հանգօ. մի խանութում մի օր գնեցի մի քանի իրեր և սխալմամբ վճարեցի $1\frac{1}{2}$ մարկ աւելի. այդ ես նկատեցի, երբ տուն էի վերադարձել և չուզեցի նորից գնալ խանութ ու պահանջել, մանաւանդ որ կարծում էի, որ գուցէ ուրիշ տեղ եմ կորցրել. ինչ էք կարծում, այս րօպէիս անցնում էի փողոցով, տեսնում եմ մէկը ետևիցս վազում է և «պարոն, պարոն» է կանչում. կանգ առայ. մօտեցաւ մի մարդ և տալով ինձ $1\frac{1}{2}$ մարկ, ասաց. «այս ձեր փողն է, պարոն, վերցրէք»: Ես բոլորովին մոռացել էի և զարմացած նայում էի. «այո, ձերն է, 3 տարի առաջ դուք աւելորդ վճարեցիք, երբ խանութից իրեր գնեցիք. ես չը գիտէի ձեր անունը և հասցէն, այժմ տեսնելով, ճանաչեցի ձեզ, խնդրեմ վերցրէք»:

—Այդ մի առանձին նորութիւն չէ, ասացին շատերը, ֆինների շիտակութիւնը և ճշտութիւնը վաղուց հանրածանօթ է:

—Բայց ինչին էք վերագրում, պարոն Լէվի, ասացի ես, ֆինների այդ յատկութիւնը:

—Ինչին. ես ձեզ կասեմ, եթէ ինձ հետ կը գաք այցելելու մի հաստատութիւն, որին ես վերագրում եմ ֆինների գովելի յատկութիւնները—ազնւութիւնը, ճշգապահութիւնը և պեդանտիզմի հասնող կարգապահութիւնը:

Ես ցանկութիւն յայտնեցի հետևել նրան. շուտով նա կանգ առաւ եկեղեցու մօտ, Հանգօի գլխաւոր փողոցի վրա, մի մեծ և գեղեցիկ շինութեան առաջ, որի ճակատին գրված էր högre folkskolor «բարձր ժողովրդական դպրոց»:

—Ահա ես վերագրում եմ այս հաստատութեան, ասաց նա, եթէ կամենաք, մտնենք և այցելենք:

Ուրախութեամբ յանձն առայ այցելել ֆինն ժողովրդական դպրոցը և ծանօթանալ նրա կազմակերպութեան հետ: Արձակուրդի ժամանակ լինելով, աշակերտներ չը կային, բայց ուսուցիչը ցոյց տալով մեզ դասարանները, հաղորդեց կարևոր տեղեկութիւններ, պատասխանեց իմ հարցերին: Իսկ աւելի մանրամասն ծանօթանալու համար ժողովրդական դպրոցների կազմակերպութեան հետ, նա խորհուրդ տուեց կարդալ այն տեղեկագիրը, որ 1900 թւին Ֆինլանդիայի գլխաւոր ուսումնարանական վարչութիւնը պատրաստել և հրատարակել է Պարիզի համաշխարհային ցուցահանդէսի համար, որտեղ ի ցոյց էր դրված Ֆինլանդիայի ժողովրդական լուսաւորութեան գործը: Այդ աշխատութիւնը ֆրանսերէն լինելով, ես կարողացայ մանրամասն ծանօթանալ այդ գործի հետ և այդ հիման վրա կարողանում եմ այսօր անհրաժեշտ տեղեկութիւններ հաղորդել ֆինլանդական ժողովրդական դպրոցի մասին, որը, աշխարհատես Լէվիի կարծիքով, կարողացել է այնպիսի գեղեցիկ յատկութիւններ պատուաստել ֆինն ժողովրդին, թէև այդ կարծիքը միակողմանի է, որովհետև ժողովրդական դպրոցի հետ միասին, անկասկած, ազդել են և ուրիշ ֆակտորներ:

Բայց առաջ նկարագրեմ Հանգօի ժողովրդական դպրոցը:

Հանգօի բոլոր փողոցները լայն, մաքուր և խճուղած են: Փողոցի անունը գրված է շվէդերէն և ֆիններէն նշանակների վրա, պատին կպցրած: Երբ մենք հասանք մի փողոց, որ կրում էր Vuori-katu (ֆիններէն) կամ Berg-gatan (շվէդերէն) անունը, որ նշանակում է լեռնային փողոց, նրա ծայրում մենք տեսանք «högre folkskolor»-ը: Շինութիւնը փայտեայ է, բաժանված երկու մասերի, որոնք հաղորդակցում են միմեանց հետ լայն գալերէայով: Մի մասը տղայոց դպրոցն է, միւսը աղջիկների, որովհետև բարձր-ժողովրդական դպրոցները թէև երկսեռ են, բայց դասարանները տղաների և աղջիկների համար զատ զատ են, միայն դասամիջոցի ժամանակ նրանք զբօսնում և խաղում են բակում կամ գալերէայում միասին. ստորին-ժողովրդական դպրոցներում տղայ և աղջիկ միասին են նստում: Դպրոցն ունի ընդարձակ, աւազով ծածկված բակ, որի կենտրոնում շինված են մարմնամարզութեան համար տրապեցիաներ և սանդուղքներ: Բակից մտանք մի ընդարձակ, ապակեծածկ, ասֆալտեայ յատակով երկար գալերէա, որտեղ վատ եղանակին աշակերտները և աշակերտուհիները խաղում են. նրա ծայրին կան ջրի աւազաններ ձեռները և երեսը լուանալու համար. պատից կախված է զանգակը: Գալերէայից մտանք նախասենեակը, որ յարմարեցրած է աշակերտների գլխարկների, վերարկուների և կրկնակօշիկների համար. ամեն մի աշակերտ ունի իր համարը: Դասատունները, թւով չորսը աղջիկների, չորս տղաների համար, լայն են, բարձր, լուսաւոր և տախտակամած, բաց դեղնագոյն ներկված: Նստարանները շինված են խիստ յարմար, առողջապահական և միայն երկու աշակերտի համար. ամեն մի դասարանում քսանից աւելի նստարան չը կայ, այլ 10, 15 և 20: Պատերից կախված են աշխարհագրական քարտէզներ ֆինն և շվէդական լեզուներով, կենդանաբանական և բուսաբանական պատկերներ, և, անհրաժեշտաբար, երկու ժողովրդական գործիչների լուսանկարները—Զ. Տօպէլիուսի և Ի. Ռունեբերգի *)։ Բացի դասարաններից կայ և մի ընդհանուր սրահ, որտեղ գտնվում են դասարաններ գրքերի համար, բուսաբանական, հանքաբանական ժողովածուներ, երգեհոն և մարմնամարզական գործիքներ ու ձեռագործի, կարի համար անհրաժեշտ առարկաներ ու մեքենայ: Այդ սրահում կատար-

*) Ֆինների ազգային բանաստեղծներ:

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

—

Լոզանն, օգոստոսի 10-ին

Ամէն կողմէն, մանաւանդ Կովկասէն և Պարսկաստանէն, բազմաթիւ նամակներ ստացած եմ և կը ստանամ աղքատ և որբ երեխաներէ, որոնք ուսման բուռն, ջերմ տենչովը այրուած, անկեղծ ու յաճախ սրտաճմլիկ մանրամասնութիւններով կը թախանձեն, որ ընդունեմ զիրենք դպրոցին մէջ ձրիաբար։

Որքան որ ալ նպատակներէս մին ըլլայ աղքատ, ուշիմ և ապագային հայութեան օգտակար և պատուաբեր լինելու կարող երեխաներու օգնելը, առ այժմ, հիմնարկութեան մանկութեան պատճառով, ինձ դիմողներու բոլորին ալ մերժողական պատասխան տալու դժուար կացութեան մէջ կը գտնուիմ։ Հաւատացէք որ դիւրին և ուրախալի գործ մը չէ այս։

Եթէ՝ առանձին մնացած՝ անկարող եմ որ և է գոհացում տալու ինձ դիմողներուն, պատրաստ եմ սակայն ամեն կարելի զոհողութիւնը ընելով ստանձնել որբ աշակերտներու թօշակին մէկ մեծ մասը, եթէ գտնուին հայ հարուստներ, որոնք ուզեն որդեգրել մէկ կամ աւելի երեխաներ դպրոցին յայտագրովը կրթուելու և դաստիարակուելու համար։ Սնունդի, բնակարանի, կրթութեան, ըլլայ դպրոցին մէջ, ըլլայ տեղական կառավարական վարժարաններուն մէջ, հագուստի, գրքի, վերջապէս բոլոր ծախքերու համար պատրաստ եմ պահանջելու միայն 500 րուբլի, իւրաքանչիւր որբ և աղքատ աշակերտի համար։ 300-էն 350 րուբլի զեղջ մ՚է, որ կընեմ. աւելէ աւելին նիւթականապէս անկարելի է։

Ցանկալի է, որ գտնվին բարերարներ, որոնք ուզեն որդեգրել յիշեալ պայմանով, մէկ կամ աւելի աղքատ և որբ սաներ, լուրջ և վստահելի պայմաններու մէջ ընտրված։ Այդ սաներն իրենց բարերարին կամ բարերարներուն անունը պիտի կրեն, եթէ առոնք պահանջեն այդ, և պարբերաբար տեղեկութիւններ պիտի տրվին իրենց կամ իրենց նշանակած անձին իրանց սաներու մասին։

Մ. Նալբանդեան

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

Երկուշաբթի, օգոստոսի 18-ին, Դվորցովայա փողոցի վրա ծխախոտավաճառ Ց. Բօղարջեանի վրա սպանութեան փորձ կատարեց նրա նախկին ծառայող Նիկողայոս Սահակեանը։ Վերջինս քիչ ժամանակ առաջ արձակված էր պաշտօնից և մուրհակով պարտք էր մնացել Բօղարջեանին 20 րուբլի։ Յիշեալ օրը Սահակեանը մի քանի անգամ անցուդարձ է անում Բօղարջեանի խանութի առաջից և վերջապէս ներս է մտնում և բացատրութիւն պահանջում այն մասին, թէ ինչու պ. Բօղարջեանը գանգատ է ներկայացրել մուրհակը և ինչու վատ վկայութիւններ է տալիս իր մասին։ Այդ խօսակցութեան ժամանակ Ա. Բօղարջեանը դուրս է գալիս ոստիկան կանչելու. մինչև նրա վերադառնալը Սահակեանը գրպանից հանում է ատրճանակը և երկու անգամ արձակում. բայց երկու անգամն էլ գնդակը նպատակին չէ հասնում։ Ծառայողները իսկոյն վրա են հասնում, Սահակեանին ձերբակալում և ոստիկանութեան յանձնում։

—

Մեզ հաղորդում են, որ Արարատի վերելք կատարող արշաւախումբը օգոստոսի 15-ին հասել է Երևան, իսկ հետևեալ առաւօտը, օգոստոսի 16-ին, ուղևորվել է Ղամարլու, որտեղից կերթայ դէպի Սարդար-Բուլաղ կոչված տեղը։

—

Թիֆլիսի շրջակայքում օդը զգալի կերպով ցրտեց։ Գիշերները ջերմաչափը իջնում է երբեմն մինչև 12—14° Ռէօմիւրի։

—

Մեզ խնդրում են հաղորդել, որ Գագրին, ուր պէտք է տեղի ունենայ տնկաբանական ցուցահանդէս, մտցրած է ուղիղ հաղորդակցութեան ցանցի մէջ, ուստի և ցուցահանդէսի համար առարկաներ ուղարկողները կարող են յանձնել ինչպէս ուրիշ առարկաներ ուղիղ հաղորդակցութեան կանոններով։

—

Հրատարակված են երկու նոր օրէնք—մէկը Անդրկովկասի հինգ նահանգների արքունական հողերի վրա հաստատված պետական գիւղացիների և գաղթականների հողային կազմակերպութեան մասին, իսկ միւսը՝ օտարականներին Ռուսաստանի սահմաններից հեռացնելու մասին։

—

Մեզ հաղորդում են, որ շրջիկ կաթնարանը ներկայումս գտնվում է Դիլիջանի մօտ, Փողոս Քիլիսա գիւղի արօտատեղերում։ Կաթնարանը Դիլիջանի շրջանից պէտք է ուղևորվի Դարաչիչագի կողմերը։

—

Ինչպէս երևում է, Թիւրքիայում տեղի ունեցող կոտորածները մի նպաստաւոր երևոյթ են օտարահպատակ մահմեդականների համար։ Նրանք կամաց-կամաց գաղթում են դէպի Թիւրքիա, հաւատացած լինելով, որ այնտեղ քրիստոնեաների արիւնով շաղախված հողերի վրա, սուլթանի հովանաւորութեան տակ, ցանկալի բնակավայր կը գտնեն։ Գաղթականութեան մի այդպիսի հոսանք նկատելի էր Ղրիմից։ Ինչպէս հաղորդում են ռուսաց թերթերը, այժմ այդ հոսանքը նորից սկսվել է։ Թիւրքերը գաղթում են նոյն իսկ Ղրիմի հարաւային գեղանի և պտղառատ ափերից։ Մօտ օրերս դէպի Թիւրքիա ճանապարհ են ընկնելու Մըշատկա գիւղի բոլոր բնակիչները, որոնց հողերը արդէն գնել է Մօսկվայի յայտնի միլիօնատէր Կուզնեցովան։

—

Շաբաթ, օգոստոսի 16-ին, երեկոյեան, Հաւլաբարի ժողովրդական թատրօնում հայ թատերասէրների խումբը տուեց 32-րդ հանրամատչելի ներկայացումը։ Այդ օրը ընտրված էին խաղալու երկու վօդէվիլներ՝ «Մօդա» և «Վայ իմ կորած ցխոռն ոսկի», և մի դրամա՝ «Կեանք», երկու գործողութեամբ, հեղինակութիւն Գոնիրայի, թարգմանութիւն Մ. Գուլագեանի։ Վօդէվիլները բաւական աջող անցան և զուարճացրին ժողովրդին։ Գալով դրամային, պէտք է ասել, որ գրուածքը աջող է, կեանքին համապատասխան և հետաքրքիր. միայն թարգմանութեան լեզուն պակասաւոր է, որով թուլանում է պիէսի տպաւորութիւնը. Գլխաւոր դերակատարները լաւ տարան իրանց դերերը։ Այս անգամ ժողովուրդ շատ քիչ կար, դահլիճը կէսից աւել դատարկ էր։ Դա բացատրվում է նրանով, որ այդ գիշեր «օբա» կար (ուխտահանդէս) Թիֆլիսի ս. Աստուածածին անունը կրող եկեղեցիներում։

—

Ներկայ օգոստոսի 22-ին լրանում է ռուսաց տաղանդաւոր հեղինակ Տուրգենևի մահվան 20-ամեայ տարեդարձը։ Օրլով քաղաքի «ժողովրդական» կրթութեան մասնաժողովը ուզեցել է հանդիսաւոր տօն կատարել այդ օրը, բայց ինչպէս հաղորդում է «Нов. Вр.»-ն, նահանգապետը չէ թոյլատրել, հիմնվելով ներքին գործերի մինիստրի 1885 թ. սեպտեմբերի 20-ի հաղորդագրութեան վրա։

—

ԱԲԱՍԹՈՒՄԱՆԻՑ մեզ գրում են. «Ներերս, Աբասթումանի այգում նշանակված էր «ժողովրդական զբօսանք» յօգուտ Ախալցխայի և Աբասթումանի ուսումնարանների։ Այգում նուագում էր զինուորական երաժշտութիւնը։ Այգում մանուկները ծաղիկներ էին ծախում յօգուտ դպրոցի։ Երեկոյեան կար հրախաղութիւն և մի ռուսերէն ներկայացում, որ ընդհանրապէս լաւ անցաւ։»

—

ՄԵԾ-ՂԱՐԱՔԻԼԻՍԱՅԻՑ հաղորդում են մեզ, որ օգոստոսի 17-ին գիշերը լոյս երկուշաբթի խփեց սաստիկ կայծակ և վնասեց մի գիւղացու և նրա եզանը։ Գիւղացին կենդանի է մնացել, նրա ոտքերը սևացել են, իսկ գլուխը և իրանը անվնաս են մնացել. եզը անմիջապէս մեռել է։

—

ԱՐԳԻՆԱՅԻՑ մեզ գրում են. «Համարեա օգոստոսի 1-ից սկսված եղանակները Շիրակում ցրտեցին, մանաւանդ օգոստոսի 6-ին և 7-ին փչում էր ցուրտ քամի. կալերը ապխաված հին «զոտւից», կէս օրին տաքութիւնը հասնում է բառ Ռէօմիւրի 20—24 աստիճանի»։

—

ԲԱԼԱԽԱՆԻԻՑ մեզ գրում են. «Օգոստոսի 15-ին, երեկոյեան ժամը 7½-ին, հրդեհ բռնկվեց Բենկենդօրֆ և ընկերութեան նաւթահանքում։ Պատճառը ծխախոտ ծխելն է եղել։ Այրվեց 9 վիշկա, 6-ը Բենկենդօրֆից և 3-ը «Կաւկազ ընկերութիւնից»։ Բենկենդօրֆ ընկերութեան առաջին այրվող բուրգի մէջ ամբողջովին այրվել են նաւթ քաշող բանւորը—թուրք և մեքենապետի օգնականը—ռուս»։

—

ՆԻԺՆԻ-ՆՈՎԳՕՐՈԴԻՑ գրում են մեզ. «Տօնավաճառի հայոց եկեղեցում օգոստոսի 10-ին, կիրակի օրը, պատարագից յետոյ կատարվեց հոգեհանգիստ վիպասան Րաֆֆիի մահվան 15 ամեակը լրանալու առիթով։ Եկեղեցում կային բաւականաչափ հայ վաճառականներ։ Հոգեհանգստին Խ. քահանայ Շաթիրեանցը խօսեց ճառ, բացատրելով հասարակութեանը այն դերը, որը կատարեց Րաֆֆին թէ գրականութեան և թէ հասարակութեան համար։»

—

ՇՈՒՇՈՒՑ մեզ գրում են. «Ֆինանսների մինիստրը հաստատեց քաղաքումս բացվելիք փոխադարձ վարկի ընկերութեան կանոնադրութիւնը...»։

—

ՄԵԾ-ՂԱՐԱՔԻԼԻՍԱՅԻՑ հաղորդում են մեզ, որ այնտեղ վերջին տասն օրում տրվեցին մի երկու ներկայացում։ Խաղացվեցին «Բաղդասար Աղբար», «Պէպօ» և վօդէվիլներ։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԻՆՉ Է ԿԱՏԱՐՎՈՒՄ ՄԱԿԵԴՈՆԻԱՅՈՒՄ

—

Սերբիայի համակրանքը մակեդոնացիներին.— Մակեդոնիայում տեղի ունեցող անընդհատ սարսափները օրէցօր աւելի ու աւելի մեծ յուզմունք են առաջացրել Սերբիայում։ Եւ ժողովրդական այդ բուռն յուզմունքը ջերմ արձագանք է գտնում մամուլի էջերում.—Ինչպէս որ հարիւր տարի առաջ, գրում է «Штапа» լրագիրը, մեր պապերը զէնք բարձրացրին սերբ ժողովրդի ազատութեան համար, այնպէս էլ այժմ մակեդոնացիներն են, կռիւ սկսել տնտանելի լուծից ազատվելու համար։ Մեր պարտքն է օգնել նրանց։ Քաղաքակիրթ Եւրոպան չէ զգում մեր եղբայրների տանջանքները. իր անտեսական շահերի համար նա պահում է իր ծոցում միջնադարեան բարբարոս պետութիւնը։ Ոչ մի բարի բան չէ կարելի սպասել Եւրոպայից։ Իսկ թէ ինչ ձևով պէտք է մեր օգնութիւնը ցոյց տանք—այդ հարցը կը պարզվի այն միտինգում, որ կայանալու է մեր ամբողջ ինտելիգենցիայի, քաղաքական յայտնի գործիչների և վաճառական ու աշխատաւոր դասակարգերի հրաւէրով»...

Իսկ սերբիական ազատամիտ կուսակցութեան օրգան «Српска Застава» մի կորուկ առաջնորդողով դատապարտում է կառավարութիւնը նրա անտարբերութեան համար և վառ գոյներով պատկերացնում է Մակեդոնիայի դառն վիճակը։

—«Մակեդոնիայի ամբողջ ժողովուրդը, ասում է նա, իբրև մի մարդ ապստամբվել է և ուզում է միանգամից թօթափել դարաւոր լուծը։ Այդ երկրի բոլոր ծայրերում լսվում է սրերի շաչիւն, ռումբերի պայթում։ Մակեդոնիան ներկված է մեր եղբայրների արիւնով. Թոյլ կանայք և երեխաներ մահ են ստանում թիւրքական նաթաղանների հարուածներից։ Եւ այդ սարսափների, զէնքերի ու թնդանօթների դղրդիւնի, կանանց և երեխաների հեծեծանքի

վում են և դպրոցական հանդէսներ ու կիրակնօրեայ դասախօսութիւններ, զրոյցներ։ Բոլոր դասարաններում տիրում է օրինակելի մաքրութիւն։ Համարեա բոլոր տների մէջ ժողովրդական դպրոցի շինութիւնը ամենագեղեցիկն է։ Բակի միւս կողմում, դպրոցի հանդէպ գտնվում են ժողովրդական ուսուցիչների բնակարանները, նոյնպէս ընդարձակ, մաքուր, լուսաւոր և կոկիկ, որովհետև ուսուցիչների բնակարանը տալիս է համայնքը և օրէնքով այդ բնակարանը պէտք է կից լինի դպրոցին։

Տեսնենք այժմ ժողովրդական դպրոցի ներքին կազմակերպութիւնը։

Ֆինլանդական ժողովուրդը ամբողջովին գրագէտ է, բայց այդ հանգամանքը չէ կարելի վերագրել ժողովրդական դպրոցին, որովհետև ինչպէս ժողովրդական դպրոցների կազմակերպութիւնը, համեմատաբար, նոր ժամանակի արդիւնք է, մինչ ֆիննը վաղուց յայտնի է իբրև գրագէտ ժողովուրդ։ Ֆիննը իր գրագիտութեամբ շնորհապարտ է իր եկեղեցուն և իր հոգևորականութեան գործունէութեան, ինչպէս և բոլոր բողոքական—լութերական ժողովուրդները։ Ըստ կանոնադրութեան բողոքական եկեղեցու, ամեն մի բողոքական, որպէս զի կարողանայ ստանալ կօնֆիրմացիա, պէտք է կարողանայ կարդալ ս. գրքերը. ով գրագէտ չէ, չէ կարող արժանանալ կօնֆիրմացիայի, իսկ առանց սրան անկարելի է ամուսնանալ և այլ իրաւունքներ վայելել։ Հետևաբար և ֆիննը, իբրև բողոքական, պարտաւոր է եղել հնուց գրագիտութիւն ուսանել։ Այդ նպատակով, դեռ XVI դարի միջին, Միքայէլ Ագրիկոլա եպիսկոպոսը ապեց առաջին աղօթագիրքը ֆինն լեզուով (տառերը լատինական են) և դրա համար նա համարվում է ֆինն գրութեան ստեղծողը, ինչպէս մեր մէջ Մեսրոպը։ Ագրիկոլայի օրինակին հետևեցին ուրիշ շատ հովուապետներ, մանաւանդ Գեզելիուս երկու եղբայրները, որոնց օրով գրագիտութիւնը իր արմատները ձգեց նաև գիւղական հասարակութեան մէջ XVII դարում։ Առհասարակ, ազգային եկեղեցին և հոգևորականութիւնը ահագին դեր են խաղացել Ֆինլանդիայի քաղաքակրթութեան և ազգային ինքնաճանաչութեան զարգացման գործի մէջ. եկեղեցական-ծխական դպրոցները, թէև շատ սահմանափակ և կրօնական ծաւալով, առաջինն են եղել, որ տարածել են ուսում երկրի մէջ։ Մինչև 19-րդ դարի առաջին կէսը այդ ծխական դպրոցներն էին կատարում ժողովրդական դպրոցի դերը, մինչև որ հանդէս եկաւ պաստոր Սիգնէուսը, ժամանակակից ֆինլանդական ժողովրդական դպրոցի հիմնադիրը։

Պէտք է ասել, որ Ռուսաստանում սկսված վաթսունական թւականների վերանորոգչական շարժումը առանց ազդեցութեան չը մնաց Ֆինլանդիայի վրա. բուռն ժողովրդական դըպրոցի անհրաժեշտութիւնը, ազատված խիստ—կրօնական ազդեցութիւնից, վաղուց զգացվում էր բոլոր լուսամիտ ֆինլանդացիների կողմից։ Եւ երբ Աղեքսանդր II կայսրը 1856-ին, անձամբ նախագահելով Հելսինգֆորսում գումարված սէյմին, մատնացոյց արեց մի շարք միջոցներ՝ երկրի բարգաւաճման համար և այդ միջոցների մէջ նաև ժողովրդական դըպրոցների հաստատութիւնը գիւղական համայնքների մէջ, սենատը ձեռնարկեց իսկոյն մշակելու ապագայ դպրոցական վերանորոգութեան գործի հիմնական կէտերը, որոնք են. 1) սկզբնական ուսումը, այն է գրել և կարդալ սովորելը պէտք է առաջվայ նման կատարվի ընտանիքներում և գտնվի հոգևորականութեան հսկողութեան ներքոյ. 2) ապա ուսումը շարունակելու համար պէտք է հիմնվեն աշխարհական—ժողովրդական դպրոցներ և գիւղական համայնքներին պէտք է կառավարութիւնից նիւթական օժանդակութիւն տրվի։

Ժողովրդական դպրոցի ծրագրի մանրամասն մշակութիւնը յանձնվեց պաստոր Սիգնէուսին, որ ստացել է կոչումը «հայր ֆինն ժողովրդական դպրոցի» և որ մի լուսաւոր, մարդասէր ու հմուտ մանկավարժ էր *)։ Նրա կազմած կանոնադրութիւնը, որ կայսերական հաստատութիւն ստացաւ 1866 թ. մայիսի 11-ին, գործադրվում է մինչև այսօր և այդ օրից ժողովրդական դպրոցները հիմնաւոր և աշխարհական կազմակերպութիւն ստացան։

Համաձայն այդ կանոնադրութեան, ժողովրդական դպրոցները հիմնվում են քաղաքներում և գիւղական համայնքներում և լինում են երկու տեսակ։ 1870 թ-ից սկսած բոլոր քաղաքները ունեն դպրոցների հարկաւոր քանակութիւնը, այնպէս որ քաղաքներում ուսումը ընդհանուր է։ Քաղաքային ժողովրդական դպրոցները երկու տեսակ են. 1) ստորին դպրոց (lägre folkskolor) 7—10 տարեկան երեխաների համար, ուր տղայ և աղջիկ միասին են սովորում և որը բաղկացած է երկու դասարանից՝ պատրաստական, մի տարի դասընթացով և առաջին, երկու տարի դասընթացով. 2) բարձր դպրոց (högre folkskolor), 10—14 տարեկան երեխաների համար, ուր տղայ և աղջիկ զատեղվում են զատ զատ դասարաններում, բայց կարող են լինել և միասին, եթէ դպրոցը նեղ է. Նա բաղկացած է երկու դասարանից, չորս տարվայ դասընթացով։ Պատրաստական դասարանում 40-ից աւելի երեխայ չը պէտք է լինի, իսկ միւս դասարաններում 60-ից աւելի։ Ստորին ժողովրդական դպրոցում աւանդում են կրօնագիտութիւն, գրել և կարդալ, թուաբանութիւն, գծագրութիւն, երգեցողութիւն, մարմնամարզութիւն, ուսումն երկրաչափական ձևերի և տարրական հայրենագիտութիւն։ Բարձր դպրոցում աւանդում են, բացի վերոյիշեալ առարկաներից, նաև աշխարհագրութիւն, պատմութիւն, հարթութիւնների և ծաւալների չափումն, բուսաբանութիւն, կենդանաբանութիւն և մայրենի գրականութեան օրինակների հետ ծանօթութիւն. աղջիկներին սովորեցնում են նաև ձեռագործ։ Բացի դրանից իբրև ոչ-պարտադիր առարկաներ սովորեցնում են արհեստներ, այգեգործութիւն և մանկապահութիւն (աղջիկների համար)։

Ուսումնարանական տարին տևում է 32 շաբաթ։ Բացի դրանից՝ առանձին երեկոյեան դասարաններ են կազմվում այն երեխաների համար, որոնք զանազան պատճառներով անկարող են այցելել ցերեկը դպրոցը։

Քաղաքային ժողովրդական դպրոցները պահվում են քաղաքների միջոցներով, բայց կառավարութիւնը ևս որոշ չափով նպաստ է տալիս։

(Կը շարունակվի)

*) См. Финляндія, изд. Поповой 1898.

միջից բարձրաձայն հնչում է ապստամբների անեղ կոչը. «ազատութիւն կամ մահ»...

Ցօղուածի վերջում ազատամիտ թերթը հրաւէր է կարդում սերբիական կառավարութեանը որ առաջ կարուկ քայլ անելու՝ մակեդոնացիներին օգնութեան ձեռք կարկառելու համար։

Սերբիական համակրանքի նոյնանման արտայայտութեան մասին չեշտում է և գերմանական «Frankfurter Zeitung»-ը, որը դրա հետ միասին հաղորդում է և այն լուրը, որ իբրև պատգամաւոր Բէլգրադ է եկել Սարաֆովի մօտիկ ընկեր Րադէվը, որպէս զի համոզէ սերբերին դաշն կապել բօլգարների հետ և ընդհանուր ոյժերով ազատել Մակեդոնիան և Հին-Սերբիան։ Ժողովուրդը ամեն տեղ ջերմ ցոյցեր է անում Րադեվին։ Շուտով կայանալու է խորհրդակցութիւն գործունէութեան ընդհանուր ծրագիր կազմելու համար։

—

Սարաֆովը Սօֆիայում. — Առասպելական ճարպիկութեամբ և անձնազոհութեամբ է գործում մակեդոնական հերոս Սարաֆովը։ Նա ամեն տեղ է, բայց թիւրք իշխանութիւնը ոչ մի տեղ չէ կարողանում գտնել հետքերը։ Նա ապստամբութեան սիրտն է և ժողովուրդը խանդով պաշտպանում է այդ սիրտը։ Գերմանական թերթերի ասելով, անցեալ շաբաթ նա եկել է Սօֆիա անգլիական անցագրով և վերադարձել իտալական անցագրով. ապրել է «International» հիւրանոցում, որտեղ և թողել է մի տոմսակ հետևեալ բովանդակութեամբ. «Այստեղ ապրում էր ազատութեան զինուոր Բօրիս Սարաֆովը»։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—Բրիտանական «Ramillier» և «Vulcan» պատերազմական նաւերն արդէն եկան Թիւրքաց ջրերը, ուղևորվելով դէպի Սալօնիկ։ Այնտեղ է գտնվում և ֆրանսիական մի նաւ։ Հեռագիրը հաղորդեց, որ իտալական «Re Umberto» զրահակիր նաւը կազմ և պատրաստ կանգնած է Ագօստոսում (Սիցիլիա), իսկ «Minerva» պատերազմական նաւը Լեմնօս կղզու մօտ։

—Նորերս վախճանված լորդ Սօլսբիւրին թողել է 4,000,000 ֆունտ ստերլինգ (մօտ 40 միլիոն րուբլի) ժառանգութիւն։ Այդ ահագին կարողութեան մեծ մասը անցնում է նրա աւագ որդուն, վիկոնտ Կրանբօրնին, որը արտաքին գործերի մինիստրի օգնական է։ Վիկոնտ Կրանբօրն սրանից յետոյ կանուանվի լորդ Սօլսբիւրի և կը ժառանգէ իր հօր տեղը լորդերի ժողովում։ Արտասահմանեան լրագիրների ասելով, լորդ Սօլսբիւրի կը թողնէ արտաքին գործերի մինիստրի օգնականի պաշտօնը և անգլիական մինիստրութեան կազմի մէջ մի քանի փոփոխութիւններ կը լինեն։

—«Temps» լրագրին Վիէննայից հեռագրում են, որ դիպլօմատիական շրջաններում լուր է պտտում Մակեդօնիայի ինքնավարութիւն տալու մասին, և այդ լուրը բղխում է անգլիական դեսպանութիւնից։ Ասում են, որ Ֆրանսիան յանձն է առնում եւրօպական պետութիւնների դեսպանների կօնֆէրէնցիա գումարելու ձեռներէցութիւնը Կ. Պօլսում՝ այդ հարցը քննելու համար, որ Անգլիան շատ պնդում է այդ բանի վրա, որ սուլթանը դիմադրում է և կը գերադասէր պատերազմը Բօլգարիայի հետ, բայց եռանդուն ազդեցութեամբ Թիւրքիայի համաձայնութիւնն էս կարելի է առնել։

—Կ. Պօլսում շատ են վախենում, որ բօլգարները չը կանգնեն ի պաշտպանութիւն մակեդօնացիների։ Սան-Ստէֆանօում բազմաթիւ խուզարկութիւններ կատարվեցին այնտեղ ապրող բօլգարների մօտ. շատերը ձերբակալված են։

—«Matin» լրագրին հաղորդում են Կ. Պօլսից. «Անգլիական դեսպան սըր Նիկօլաս Օ՝ Կօնօրը առաջադրութիւն է արել Բ. Դրան՝ հայկական նահանգների մասին։ Այդ առաջադրութեան հիման վրա Բ. Դուռը կտրական հրահանգներ ուղարկեց վալիներին։ Վալիները անձամբ պատասխանատու են, եթէ քիւրդերը մի որ և է բռնութիւն կատարեն հայերի վերաբերմամբ. հէնց այդ պատճառով հրամայված է եռանդուն միջոցներ ձեռք առնել գաւառներում ընդհարումների տեղիք չը տալու համար։ Անգլիական փոխ-հիւպատոսը հրաման է ստացել Բիթլիսից գնալ Մուշ և մանրամասն զեկուցում տալ այդ գաւառի դրութեան մասին»...

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՌՈՒՍԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

16 օգոստոսի

ՊՈՐՏ-ԱՐՏՈՒՐ։ Տեղատարափ անձրևների պատճառով ճանապարհը փչացած է, գնացքների, պօստի և հեռագրի հաղորդակցութիւնը ընդհատված է մի քանի օրով։

Առևտրական դաշնագիրը Անգլիայի և Չինաստանի միջև հաստատեց բօգդիխանը։

Եապօնացիները զարգացրին նաւագնացութիւնը Եան ցզէ-կեանգով և սպառնում են անգլիական շահերին Կորէյում։ Դժգոհութիւնը եապօնացիների դէմ աճում է պաշտօնեաների և ժողովրդի միջև։

Գուանսի նահանգից ստացված տեղեկութիւնների համեմատ, մի քանի քաղաքներ ընկան ապստամբների ձեռքը։ Ապստամբութիւնը բռնել է մի քանի շրջանները։

ԱԹԷՆՔ։ Այստեղ ապրող մակեդօնացիները և յոյները մի գրութիւն կազմեցին բօլգարների դէմ և յանձնեցին այդ գրութիւնը կառավարութեանը և պետութիւնների ներկայացուցիչներին։

ՎԱՇԻՆԳՏՕՆ։ Կ. Պօլսի ամերիկական դեսպանը հաստատում է, որ Բէյրութի փոխ-հիւպատոսը սպանված չէ։ Նախագահ Րուզվէլտ շատ ուրախացել է այն տեղեկութեամբ, որ հիւպատոսը ազատվել է մահից, սակայն եւրօպական նաւատօրմը Բէյրութ ուղարկելու կարգադրութեան մէջ փոփոխութիւն տեղի չունեցաւ։

ՓԱՐԻԶ։ Բէյրութի վալին հաղորդեց ամերիկական փոխ-հիւպատոսին թիւրքաց կառավարութեան ներողութիւնների հետ միասին, որ նրա վրա րէվօլվէր արձակող անձը պատասխանատուութեան է ենթարկված։ Փոխ-հիւպատոսը վիրաւորված չէ։

Կ. ՊՕԼԻՍ։ Զինօվիեվ և Մարշալ սելամլիքից յետոյ ունկնդրութեան ընդունվեցին սուլթանի մօտ։

Կ. ՊՕԼԻՍ։ Ուսկիւբից ստացված տեղեկութիւնների համեմատ, վերջին օրերս Սուլինի մօտ և Ուսկիւբից դէպի հարաւ-արևմուտք Գարպինօի մօտ տեղի ունեցան ընդհարումներ։ Ապստամբները ազատվեցին լեռներում։ Ուսկիւբից դէպի արևմուտք նոյնպէս երևացին հրոսակախմբեր. նրանք սպանեցին մահմեդական դաշտային պահապանին, երեք մահմեդականին և երեք ժանդարմներին։

ԼՕՆԴՕՆ։ Մակեդօնական կոմիտէտի ուղարկած նախագծի այստեղ հրատարակած բնագրի համաձայն, պահանջվում է, որ Մակեդօնիայում եւրօպական վարչութիւն լինի տեղական ազգաբնակութեան ներկայացուցիչների մասնակցութեամբ և որ Մակեդօնիան գրաւված լինի միջազգային զօրաբաժնով։

17 օգոստոսի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Ստատս-սեկրետար ֆինանսների մինիստր Վիտտէին Բարձրագոյն հրովարտակով հրամայված է լինել Մինիստրների Կօմիտէտի նախագահ։ Պետական բանկի կառավարիչ Պլէսկէին հրամայված է լինել ֆինանսների մինիստրութեան կառավարիչ։

ԿԻԵՎ։ Ժամանեց պետական խորհրդի անդամ Իվաշչէնկօվ, որը բարձրագոյն հիմնած այն յանձնաժողովի նախագահն է, որ պէտք է հետազօտէ երկաթուղիների վերջին տարիներս սակաւ եկամուտ ունենալու հարցը։

ՕԴԷՍԱ։ Բիտօլիի ռուսաց հիւպատոսութեան կառավարիչ Մանդէլշտամ ճանապարհ ընկաւ Կ. Պօլիս։ Ռոստկօվսկու այրին և երեխաները գնացին Իշխանուհի Դաբիժայի կալուածքը։

ՀՌՈՄ։ Պապը ունկնդրութեան ընդունեց ռուսաց մինիստր-րէզիդէնտին, որը յանձնեց իր հաւատարմաթղթերը։

Կ. ՊՕԼԻՍ։ Սալօնիկում երկաթուղիական կայարանի օդը թռցնելու մասին մի քանի լրագիրների հաղորդած լուրը չէ հաստատվում։

Կ. ՊՕԼԻՍ։ Ուսկիւբի վիլայէթում վերջին օրերս տեղի ունեցած ընդհարումների պատճառով, ուղարկված են ութ զօրաբաժիններ վիլայէտի զանազան տեղերը։

Լուր է պտտում, որ ռուսաց նաւատօրմի հեռանալուց յետոյ ապստամբները օդը թռցրին փարոսը և այրեցին պահապանի տունը Ինիադում։

Արևելեան ճանապարհների վրա գծի պաշտպանութիւնը շատ ուժեղացրված է։

Ցետ կանչված Օմէր-Րուշդի-փաշայի տեղ նշանակված է Նասիր-փաշա։

Ճիշդ չեն Սօֆիայից տարածված տեղեկութիւնները քրիստոնեաների կոտորածի մասին Ադրիանօպօլում,—այնտեղ անկարգութիւններ չը կան։

ԲԷԼԳՐԱԴ։ Կումանովի մօտ թիւրքաց զօրքերը ջարդեցին ապստամբներին։ Թիւրքաց զինուորները աւերեցին Մօլժինա և Սօպուտ գիւղերը, ուր պատսպարան էին գտել հրոսակախմբերի պարագլուխները։

Կ. ՊՕԼԻՍ։ Արևելեան երկաթուղիների վարչութիւնը խնդրում է կտրականապէս հերքել այն տեղեկութիւնը, որ երթևեկութիւնը գծի վրա ընդհատված է և որ մտադրութիւն կայ դիմել այդ միջոցին։

ՍՕՖԻԱ։ Մինիստրների խորհուրդը վճռեց մի տարով երկարել առևտրական դաշնագիրները համապատասխան պետութիւնների հետ։ Կառավարութիւնը ցանկանում է պահանջել, որ անյապաղ բարձրացնվեն մաքսահարկերը, գլխաւորապէս շաքարի, լուցկիի, ճօթերի և կահկարասիքի վրա։ Շահագրգռված պետութիւնը Աւստրիան է։

ՎԱՇԻՆԳՏՕՆ։ Կ. Պօլսի ամերիկական դեսպանը հաղորդում է, որ հիւպատոսական զիջումների համաձայն, Խարպուտում և Բէյրութում գործերի դրութեան լրջութիւնը պակասեց։ Դեսպանը հրահանգ ստացաւ պաշտօնապէս հաղորդել Թիւրքիային, որ նա պատասխանատու կը համարվի ամեն մի բռնութեան համար, որ կը կատարվի ամերիկական հպատակի վրա։

ՄԱՐԻԷՆԲԱԴ։ Յունաց թագաւորը ճանապարհ ընկաւ Կօպէնհագէն։

ՍՕՖԻԱ։ Ապստամբներն աւերեցին թիւրքաց պահակակէտերը սահմանագծի վրա Եամբօլիի և Սև ծովի մօտ Բօլգարիայի կողմից։ Մտադրութիւն կայ ուժեղացնել սահմանապահ զօրքը երկու բատալիօններով։

18 օգոստոսի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Մեծ Իշխան Միխայիլ Նիկօլաեվիչի հետ պատահեց արիւնհոսութիւն ուղեղի մէջ, որի ժամանակ երևացին կաթուածի նշաններ մարմնի ձախ մասում։ Օգոստոսի 16-ի գիշերը Նորին Կայսերական Բարձրութիւնը անցկացրեց լաւ։ կաթուածի երևոյթները անփոփոխ մնացին։ Գիտակցութիւնը կատարելապէս պարզ է, սրտի գործունէութիւնը կարգին է, զարկերակը 64, կանոնաւոր. տաքութիւնը օգոստոսի 16-ին երեկոյեան—37,0, 10-ին առաւօտեան—36,7։

Օգոստոսի 17-ին Մեծ Իշխան Միխայիլ Նիկօլաեվիչի Միխայլովկա կալուածքի պալատում, Նոցա Մեծութիւնների և յունաց Թագուհու ներկայութեամբ, պալատական հոգեւորականութիւնը կատարեց Բարձրածնունդ Իշխանուհի Կսէնիա Գէօրգիևնայի սուրբ մկրտութեան խորհուրդը։ Աւազանի մօտ կանգնեցին յունական Թագուհին և Մեծ Իշխան Թագաժառանգը, բացի դրանից կնքամայրերն էին Թագուհի Կայսրուհի Ալէքսանդրա Ֆէօդօրօվնա և Մեծ Իշխանուհիներ Կսէնիա Ալէքսանդրօվնա և Ելենա Վլադիմիրօվնա ու մեծբրիտանական պրինցուհի Վիկտօրիա։ Կնքահայրեր էին Մեծ Իշխաններ Միխայիլ Նիկօլաեվիչ, Ալէքսէյ Ալէքսանդրօվիչ, Սերգէյ Միխայլովիչ և յունական Թագաժառանգ արքայորդի Կօնստանտին։

Կ. ՊՕԼԻՍ։ Բէյրութի ամերիկական փոխ-հիւպատոսի կեանքի դէմ յանցաւոր փորձ անելու մէջ մեղադրվող անձինք կալանաւորված և դատի են ենթարկված։

Պաշտօնապէս հաղորդվում է հետևեալը, «Ուշադրութեան առնելով, որ մի քանի անձինք, մոռանալով մարդկային զգացմունքը, սկսել են նորերս յանցանքներ գործել դինամիտի միջոցով երկաթուղիներով ճանապարհորդող և այլ անձանց դէմ, կայսերական իրադէն արգելում է, օտարականների հսկողութիւնը դիւրացնելու համար, հրավառութիւնները սուլթանի գահակալութեան տարեդարձի առիթով»։ Իրադէն հրամանագրում է, որ հրավառութեան համար գործադրվելիք դրամները յանձնվեն յատուկ յանձնաժողովին, որի վրա պարտաւորութիւն է դրված նիւթական նպաստներ հասցնել վիրաւորվածներին արևելեան երկաթուղու վրա պատահած դժբաղդութիւնների ժամանակ և նրանց ընտանիքներին։

ԲԷԼԳՐԱԴ։ Կայացաւ միտինգ։ Ներկայ էին 8000 մարդ։ Ընդունված է որոշումն, որով ժողովը յայտարարում է, որ Սերբիան սրանից յետոյ էս չէ կամենում բարդութիւններ առաջացնել եւրօպական Արևելքում, բայց չէ կարող անտարբեր մնալ դէպի սլաւոնների սպառնալի դրութիւնը Մակեդօնիայում և Հին-Սերբիայում և կարծում է այդ պատճառով, որ կարգը կարելի կը լինէր վերականգնել Մակեդօնիայում, եթէ այդ գործը յանձնվէր շահագրգռված պետութիւններին Բալկանեան թերակղզու վրա, պահպանելով սուլթանի սուվէրէնական իրաւունքները, նրանցից իւրաքանչիւրին տալով, առանձին համաձայնութեամբ, յայտնի դեր այդ գործում։ Առանձին յանձնաժողովը լիազօրութիւն ունի հոգ տանել իրագործելու վերոյիշեալ որոշումը։ Միտինգի ժամանակ կարդացվեց հեռագիր Վրանիից, որի համաձայն թիւրք արնաուտները աւերել են Պրօխօր Պշինսկիի վանքը սերբիական սահմանի վրա. բնակիչները սպանված են։ Այդ գործին մասնակցում էին գլխաւորապէս նիզամի զինուորները։ Այդ առիթով պաշտօնական հաղորդագրութիւն չը կայ։ Միտինգը վերջացնելուց յետոյ մի քանի տղաներ աշխատում էին թշնամական ցոյցեր անել թիւրքաց դեսպանատան առաջ, բայց ձեռք առած միջոցների շնորհիւ լուրջ անկարգութիւններ տեղի չունեցան։

ԲՈՒԴԱՊԷՇՏ։ Ժամանեց բօլգարական իշխան Ֆէրդինանդը և ուղևորվեց դէպի Սօֆիա։

ԱԹԷՆՔ։ Կալանաւորված են հինգ բօլգարացիներ, որոնք ուզում էին Դէդէ-Ագաչ ուղարկել երկու տակառ դինամիտ։

ՓԱՐԻԶ։ Լուբէի ճանապարհորդութիւնը դէպի Հռոմ կը կայանայ 1904 թւի փետրվարի վերջը։ Պապը կընդունէ նախագահին։

Այստեղի բօլգարական դեսպանը յայտարարեց, որ Վիէննայում տարածված լուրերը իշխան Ֆէրդինանդի փախուստի մասին սուտ են և անհիմն. նոյնպէս սուտ են նրա դէմ դաւադրութեան լուրերը։ Թէպէտ և իշխանի դրութիւնը դժուարանում է, նա յամենայն դէպս կը լուծէ դժուարութիւնները՝ ընդհարումն չառաջացնելով ոչ Թիւրքիայի և ոչ դիւանագիտական կուսակցութեան հետ։

Կ. ՊՕԼԻՍ։ Թիւրքաց կառավարութիւնը յայտարարեց, որ ապստամբութիւնը ճնշված կը լինի մի քանի օրից յետոյ։ Իբրահիմ-փաշան նշանակված է գործող զօրքի հրամանատար։

Արտակարգ դատարանը Մօնաստիրում մահվան դատապարտեց երկու բօլգարների։

Թիւրքերից և յոյներից կազմված յանձնաժողովը Մօնաստիրից ուղևորվեց երկրի ներսը՝ համոզելու համար դուրս հանված ազգաբնակութեանը վերադառնալ իրանց հայրենի գիւղերը։

Ապստամբներից վրէժ լուծելու համար թիւրքաց զօրքերը աւերեցին մի քանի գիւղեր Րէզնայի, Պրէսպայի և Օխրիդայի շրջաններում. դրանից ջոկ ապստամբները աւերեցին թիւրքաց դաստակերտները։ Բ. Դուռը գաղտնի տեղեկութիւններ ստացաւ, որ բօլգարական զօրքերին սահմանագծի վրա նշանակելու ժամանակ գաղտնի կերպով ուժեղացրված են այդ զօրքերը հինգ հետևակ և երեք հեծելազօր գնդերով։

Նահանգապետ Շէմսի փաշայի գործադրած խիստ միջոցների շնորհիւ կարգապահութիւն մտաւ ալբանական րէդիֆների միջև։

Ամերիկական փոխ-հիւպատոսը Բէյրութում չէ սպանված և նրա կեանքի դէմ մինչև անգամ յանցաւոր փորձ չէ արված. երբ փոխ-հիւպատոսը կառքով վերադառնում էր իր տուն, մի մարդ, որը չորս-հինգ անձանց ընկերութեամբ գալիս էր հարսանիքից, ատրճանակ արձակեց օդի մէջ երկրի սովորութեան համեմատ. փոխ-հիւպատոսը ենթադրեց, որ ատրճանակը նրա վրա է ուղղված։ Վերոյիշեալ անձինք կալանաւորված և դատի են ենթարկված։

ՏԱԿՕՎ։ Բացված է բաժինքի ապահովագրութեան կասսա, որի նպատակն է ամուսնացողներին նպաստներ տալ։ Կասսան ունի 251 անդամներ և մօտ հարիւր կանդիդատներ։ Ի նկատի ունենալով, որ մեծ քանակութեամբ ցանկացողներ կան, նախագծվում է հիմնել երկրորդ, աւելի մատչելի կասսա։

ԲԷԼԳՐԱԴ։ Հաստատվում է, որ բաշիբօզուկները և թիւրքերը աւերել են սուրբ Պրօխօրի վանքը և կոտորել են նրա բոլոր բնակիչներին։ Դիբրա կազայում թիւրք զինուորներն այրեցին 30 գիւղեր։

ԿԻՒՍՏԵՆԴԻԼ։ Ժամանեց բօլգարական իշխան Ֆէրդինանդը. նրան դիմաւորեց մինիստր-նախագահ Ստուրձա։ Կարճատև մնալուց յետոյ, իշխանը «Նադէժդա» զբօսանաւով ճանապարհ ընկաւ Վառնա։

ՊԱՆԱՄԱ։ Ապստամբական շարժումը թերակղզու վրա սաստկանում է՝ ջրանցքի վերաբերեալ դաշնագիրը մերժելու պատճառով։

ԳԷՆՈՒԱ։ Ամերիկական «Բրուկլին» և «Սան-Ֆրանցիսկօ» կրէյսերները ուղևորվեցին Բէյրութ։

19 օգոստոսի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Մինիստրների կօմիտէտի նախագահ Վիտտէին հրամայված է լինել պետական խորհրդի անդամ, թողնելով նախագահ։—Թագաւոր Կայսրը շնորհակալութիւն է յայտնում Նիժէգօրօդեան նահանգապետին գեղեցիկ կարգապահութեան համար Նորին Մեծութեան գալու ժամանակ։—Ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրութիւնը յայտարարում է, որ 1904 թւի ապրիլին Աթէնքում կը գումարվի միջազգային հնագիտական կօնգրէս։—Մեծ Իշխան Միխայիլ Նիկօլաեվիչը գիշերը լաւ անցկացրեց. մարմնի ձախ մասում շարժական խանգարումները անփոփոխ են։

գիտակցութիւնը կատարելապէս պարզ է. միակ գանգատը թեթև գլխացաւի վրա է: Սրտի գործունէութիւնը բաւարար է. տաքութիւնը բնական է, ախորժակ երևաց:

ԼՕՆԴՕՆ: Գատֆիլդում կայացաւ Սօլսբիւրիի թաղումը նրան մօտ մարդկանց փոքր թւի ներկայութեամբ: Վեստմինստէրեան աբբայութեան մէջ կատարվեց հոգեհանգիստ, որին ներկայ էին Թագաւորի և Ուէլսի իշխանի ներկայացուցիչները, գերմանական գործերի հաւատարմատարը գերմանական կայսրի կողմից, դեսպանութիւնների և միսսիաների ներկայացուցիչները և աչքի ընկնող քաղաքական գործիչներ:

ՎԻԷՆՆԱ: Ժամանեց Էդուարդ թագաւորը:

ՋԻԲՈՒՏՏԻ: Նէգուս Մէնէլիքի հիւանդութեան լուրը ճիշդ չէ:

ՍՕՖԻԱ: «Բօլգարական հեռագրական գործակալութիւնը» մասնաւորց է անում, թէ անհիմն է այն տեղեկութիւնը, որ իբր թէ ական են փորել իշխանական պալատի տակ:

ՆԻՇ: Թագաւորն ընդունեց այստեղի բերդապահ զօրքի օֆիցէրների պատգամաւորութիւնը, մի և նոյն ժամանակ ներկայացրեց թագաժառանգին կրտսեր օֆիցէրներին:

ՍՕՖԻԱ: Իշխան Ֆէրդինանդը վերադառնում է Բուխարէստի վրայով և, չը մտնելով Սօֆիա, կանգ կառնէ Էվկսինօգրադում, Վառնայի մօտ:

ԼՕՆԴՕՆ: Ճապօնական դեսպանը յայտնեց «Բիւրօ Րէյտէրի» ներկայացուցչին, որ Ճապօնիան ձգտում է Կօրէյում միայն իր շահերը պաշտպանել. նա պատճառներ չէ տեսնում, թէ ինչու Կօրէյայի կամ Մանջուրիայի պատճառով պէտք է անախորժութիւններ ծագեն Ռուսաստանի հետ. նա չէ կասկածում, որ Ռուսաստանը կը կատարէ Մանջուրիայից հեռանալու իր խոստումը հոկտեմբերին: Մի քանի հարցեր, որոնք առաջնակարգ նշանակութիւն չունեն և կարող են տարաձայնութիւններ առաջացնել, կը լուծվեն բարեկամական կերպով. այդպիսի անոչան տարաձայնութիւններ պատահում են ամենախաղաղասէր յարաբերութիւններ ունեցող պետութիւնների մէջ:

ՎԻԷՆՆԱ: Հօֆբուրգում կայացաւ հանդիսաւոր ճաշ Էդուարդ թագաւորի ներկայութեամբ իր աւիտայով: Կայսրը և թագաւորը միմեանց կենացներ առաջարկեցին:

ՎԻԷՆՆԱ, Հանդիսաւոր ճաշի ժամանակ Հօֆբուրգում կայսրը ուրախութիւն յայտնելով Էդուարդ թագաւորի գալստեան առիթով, ասեց, թէ նա տեսնում է դրա մէջ ապացոյց տէրութիւնների յարաբերութիւնների պահպանման գրաւական, որոնք գոյութիւն ունեն թագաւորողների և երկիրների միջև, որովհետև ազգերի միջև չը կան փոխադարձ հակասող շահեր: Էդուարդ թագաւորը շնորհակալութիւն յայտնեց և թոյլտուութիւն խնդրեց նշանակելու կայսրին բրիտանական զօրքերի ֆէլդմարշալ:

Կ. ՊՕԼԻՍ: Այսօրվան օրից դադարեցրված է գնացքների հաղորդակցութիւնը Կ. Պօլիս—Սօֆիա և Կ. Պօլիս—Ադրիանօպօլ գծերի վրա: Այդ գնացքը փոխարինվում է ուրիշով, որը կերթայ Կ. Պօլսից առաւօտեան 6 ժամից: Այդ փոփոխութեամբ գնացքը Կ. Պօլսի և Մուստաֆա-փաշայի միջով կերթայ ցերեկվայ ժամանակ:

ՍՕՖԻԱ: Այստեղ ապրող մակեդօնացիների միջև տիրում է յուզմունք, շնորհիւ իրանց ցեղակիցների դժբաղդութիւնների Մակեդօնիայում և Հին-Սերբիայում: Մի քանի քաղաքներում տեղի ունեն միտինգներ՝ բարոյական և նիւթական օգնութիւն հասցնելու համար ապստամբներին: Երկաթուղիական երթևեկութիւնը շարունակվում է կանօնաւոր:

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ ԹԱԳՈՒՀԻ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ
ԻՍԱՀԱԿ ՄԷԼԻՔ-ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Լոյս տեսաւ
ՅՈՎՀ. ԴՈՒՐԲԱԽԵԱՆԻ
„ԾԱՆՕԹ ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ"
վերնագրով վիպական գրուածքը—հայ եկեղեցականների և երէցփոխների կեանքից:
Գինը 75 կոպ.:
Դիմել՝ հայ գրավաճառներին՝ Թիֆլիս և Բագու. իսկ հեղինակին—հետևեալ հասցէով. С.-Петербургъ, Лештуковъ переул. № 4. Пушкинская Скоропечатня. 5—10

ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆ ԵՒ ՊԱՆՍԻՕՆ
Մ. Ա. ԲԱՐՏՕԼԴԻ
Ելիզաւետինսկայա փող. սեփակ. տուն № 79
Ընդունվում են երեխաներ միջնակարգ դպրոցների համար պատրաստելու: Տնտեսական և գործնական պարապմունքներ: Ֆրանսերէնի, գերմաներէնի և անգլիերէնի դասընթացներ: 1—5

ՄԱՆԿԱԲԱՐՁՈՒՀԻ
ՍՕՖԻԱ ԶԱԽԱՐՕՎՆԱ ԽԻԶԱՆԵԱՆ
Վերադառնալով ամարանոցից, ընդունում է հիւանդներին 3—5 ժամը, Վելիամինօվսկայա, № 14: 1—10

Ղուբայի հայոց եկեղեցական միդասեան դպրոցի համար հարկաւոր է
ՑԵՆԶԱՒՈՐ ՄԻ ՈՒՍՈՒՑԻՉ
ռուսաց լեզուի և թուաբանութեան համար, որ գիտենայ և հայերէն: Պայմանները ձեռնատու են: Դիմել՝ Куба, Благочинному священнику Хачатуру Паніанцъ. 1—4

ԳՈՒՏՏԵՆԲԷՐԳ
գրախանութում վաճառվում են հետևեալ նոր հրատարակութիւնները՝
«Տնային բժշկարան», 104 պատկերներով, կազմեց Ա. Թարխանով—1 ր.
«Աղքատին պատիւը», Այթունեանի, 4 հատորից—2 ր. 40 կ.
«Պատմական պատկերներ», Եր. Շահազիզի 60 կ:
«Ընտիր Հայկազունք», նոր տպագրութիւն, փոփոխած—2 ր. 50 կ.
«Աղջիկ», բժ. Վ. Արծրունու, պատկերներով—60 կ.
«Զէյթունի անցեալէն և ներկայէն», մ. ա. գրեց Զէյթունցի (պատկերն.)—1 ր. 50 կ.
«Բառգիրք Արարատեան բարբառի», Տ. Նաւասարդեանի—50 կ.
«Արշալոյս», հայր Ղ. Ալիշանի—1 ր.
«Արևելեան Մամուլ», № 29, նուիրված Մէլքիս. արքեպ. Մուրադեանի յիշատակին—20 կ.
Գումարով գնողներին զիջումն կը լինի:
ԱՌԱՆՑ ԿԱՆԽԱՎՃԱՐԻ ՈՉ ՈՔԻ ԳԻՐՔ ՉԷ ՈՒՂԱՐԿՎՈՒՄ:
Դիմել.—Книж. магаз. „Гуттенбергъ" д. Лалаева, Дворцовая, Галустяну: 1—3

ՇՈՒՇՈՒՄ
Առաջիկայ սեպտեմբերի 1-ից կը ընդունվեն «ՆԱԽԼԷԲՆԻԿՆԵՐ» (հասակաւորներից—ուսուցիչներ և այլք): Պայմանների մասին դիմել ոչ ուշ քան օգոստոսի 15-ը. Шуша, Е. Теръ-Мартиросянцъ. 8—8

Ա. ՈՒԲԻՇԻ եօթդասարանեան առևտրական դպրոցի վերատեսուչը (Վարշավա, Ֆրանցիսկանսկայա փողոց, № 2), տեղեկացնում է, թէ քննութիւնները նախապատրաստական և I, II և միւս դասարանները ընդունելու համար կը սկսվեն օգոստոսի 23-ին. Թէ ուսումնարանը ունի կառավարչական ուսումնարանների իրաւունքներ, ունի ինտերնատ և առողջապահութեան բոլոր կանօններին համապատասխանող բնակարան և թէ քրիստոնեաներին զիջումն կը լինի ուսման վարձ վճարելու մէջ:
(4.) 4—5

ԴԱՍԱԳՐՔԵՐ ԿՐՕՆԻ
Պատրաստված յատկապէս պետական դպրոցների հայ աշակերտների և աշակերտուհիների համար, աշխ. Եզնիկ ա. ք. Երզնկեանի:
1) Առաջին գրքոյկ, «Աղօթքներ (բացատրութեամբ) և գլխաւոր տօների (համառօտ) պատմութիւններ» դ. տպագ. գինը 20 կոպ.:
2) Երկրորդ գրքոյկի ա. մասը «Հին ուխտի ս. պատմութիւններ» (բացատրութեամբ) բ. տպագ. գինը 30 կոպ.:
3) Երրորդ գրքոյկի բ. մասը «Նոր ուխտի ս. պատմութիւններ» (բացատրութեամբ), գինը 30 կոպ.:
Գումարով գնողներին 30% զեղջումն:
Դիմել՝ Тифлисъ, прот. Езнику Ерзинкянцу. 5—10

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ
ՕՐ. Ս. ՇԵՐՄԱԶԱՆԵԱՆ
ՀԻՒԱՆԴՆԵՐԻՆ ԸՆԴՈՒՆՈՒՄ Է ՄԱՆԳԼԻՍՈՒՄ.
ՀԱՍԱՆ-ՋԱԼԱԼԵԱՆԻ ԱՄԱՐԱՆՈՑՈՒՄ
104—105

ՄՕԴԱՅԻՆ ՕԾԱՆԵԼԻՔ
„ՏՈՒԲԵՐՕԶԱ"
ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ
Ընկերութիւն ԲՐՕԿԱՐ և Ընկ.
1—6 (օր 20 օգ. ա. ն. յ. փ. ապ.) (Метцль) 148,174

ДЕСЯТЬ ДНЕЙ
18, 19, 20, 21, 22, 23, 25, 26, 27 и 28-го августа
Назначено обычная послѣ учета громаная
ДЕШЕВАЯ ПРОДАЖА
Въ магазинѣ
П. С. ДОРОЖНОВА
До 50,000 остатковъ: полотняныхъ, бумажныхъ, цвѣтныхъ лѣтнихъ тканей, цвѣтной бумазей и проч. сезонныхъ товаровъ.
Паразительная Дешевизна.

Пололно для бѣлья чисто льняное отъ 18 коп. арш.	Бумазея цвѣтная высшій сортъ отъ 14 коп. арш.	Дамскія сорочки съ отдѣлкой отъ 75 к. штука.
Холстъ фасонный полотенечный чисто льняной отъ $5^1/_2$ коп. арш.	Нѣмецкая сарпинка высшаго достоинства отъ 8 коп. арш.	Чулки дѣтскіе отъ 1 р. 80 к. дюж.
Нансукъ небѣленный, очень прочный для бѣлья отъ 8 к. арш.	Фуляръ цвѣтной отъ 10 к. арш.	Муж. сорочки фантазіи отъ 75 к. штука.
Простыни съ каимой односпальныя отъ 68 коп. за штуку.	Муаръ юбочный хорошаго качессва отъ 25 коп. арш.	Носки черные крученой пряжи, двойная подошва въ 3 р. 60 к. дюж.
Платки носовые кембриковые отд 65 коп. дюжину.	Оксфордъ, самая крѣпкая цвѣтная ткань отъ 18 к. арш.	Кальсоны вязаныя фильдекосовыя отъ 95 коп. штука.

Одѣяла лѣтнія; цвѣтныя и бѣлыя; одѣяла теплыя; плюшевыя, байковыя, пуховыя, драповыя и проч.
Мебельныя матеріи поступили въ продажу все оставшіеся отъ прошлаго сезона.
Плюшъ вышаго качества отъ 2 р. 25 к. арш. котлинъ шелковый отъ 1 р. 25 к. арш. пеньковая матерія отъ 30 к. аршин.
Портьеры, тюль гардинный, бархатныя ковры и скатерти, дорожки, и мебельная клеенка.
Магазинъ будетъ открыватся въ дни распродажи съ $9^1/_2$ час. утра до 2 часовъ дня и отъ $4^1/_2$ ч. до $7^1/_2$ вечера.
(ուր, երեք.) 2—2

Ֆինանսների նախարարութեան իրաւասութեան տակ գտնվող
ՀԱՇՈՒԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ
ՆԻԿՈՂԱՅՈՍ ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆԻ
Հեղինակ «Առևտրական, գործարանական և նաւթարդիւնաբերութեան հաշուապահութեան ձեռնարկի», որ ֆինանսների նախարարութեան ուսումնական բաժնի կողմից ընդունված է իբրև օժանդակ ձեռնարկ առևտրական դպրոցներում և նրանց դրադարաններում
ՍՈՎՈՐԵՑՆՈՒՄ ԵՒ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒՄ ԵՆ
Երկու սեռի անձանց՝ գործնական ձևով հաշուապահութիւն $4^1/_2$ ամսում:
ՊԱՐԱՊՄՈՒՆՔԻ ԱՌԱՐԿԱՆԵՐՆ ԵՆ
1) Իտալական կրկնակի հաշուապահութիւն արդիւնագործութեան բոլոր ճիւղերի վերաբերեալ, վաճառականական, բանկային, յանձնարարական, գործարանական, նաև նաւթարդիւնաբերական և նաւթագործական հաշուապահութիւն: 2) Առևտրական թուաբանութիւն: 3) Առևտրական թղթակցութիւն: 4) Մուրհակային և առևտրական օրէնքներ: 5) Վայելչագրութիւն և ուղղումն ամենավատ ձեռագրի: 6) Թուաբանութիւն համրիչի վրա: 7) Գրելու վարժութիւն «Րէմինկտոնի» գրելու մեքենայի վրա (կամաւոր):
Կուրսերի համար դասատուներ են հրաւիրված համալսարանական կրթութիւնով և իրանց գործին մասնագէտ մարդիկ, որոնք հաստատվել են իրանց պաշտօնում ֆինանսների նախարարութեան ուսումնական բաժնի կողմից. գեղագրութեան համար ևս հրաւիրված է մի գեղագիր նկարիչ:
Ընդունելութիւն ամեն օր ժամը 5 մինչև 7 երեկ.: Պարապմունքները սկսվում են 1903 թւի սեպտեմբերի 15-ից պարբերաբար ամեն 4 ամիս, ամենայն օր ճաշից յետոյ՝ 60 րուբլի վճարով ամբողջ դասընթացքի համար:
Դասընթացքը աւարտողներին տրվում են, ֆինանսների նախարարութեան թոյլատրված ծրագրի համաձայն, ատեստատներ:
Ցանկացողներին խնդրում են դիմել գրաւոր կերպով կամ անձամբ կուրսերի հիմնադրին՝ Թիֆլիսում, Н. В. Абраамяну, Николаевская ул. № 46, ամենայն օր: Ծրագիրն ուղարկվում է ձրի:
Վերևում յիշված ձեռնարկը ծախվում է Ռուսաստանի բոլոր գրավաճառանոցներում: Օտարաքաղաքացիները գիրքը գնելու համար կարող են դիմել հեղինակին, առանց պօստի ծախս վճարելու: Գինն է 3 ր. 50 կոպէկ: (կ. և. հ.) 12—25

ՊԱՐԻԶԻ ԴԵՂԱԳՈՐԾԻ
ՍԱՆՏԱԼ ՄԻԴԻ
ԹՈՅԼԷ ՏՐՎԱԾ ՌՈՒՍԱՍՏԱՆՈՒՄ
Այս կապսիւլների մէջ պարունակված զուտ սանտալի էսսենցիան բժիշկները խորհուրդ են տալիս գործածել [illegible] (գաղտնի հիւանդութիւնների) դէմ, կապայ-բալզամի և կուբեբայի փոխարէն: Նա ներգործում է աւելի արագ, չէ յոգնեցնում ստամոքսը, ոչ մի հոտ չէ պատճառում և ոչնչացնում է փսխումն ու կոլիկը:
Կեղծիքներից խուսափելու համար պահանջեցէք, որ իւրաքանչիւր կապսիւլի վրա սև տառերով դրոշմված լինի: (MIDY)
Գտնւում Ռուսաստանի գլխաւոր դեղատներում.
(5, 10, 15, 20 և 25) 34—60

Дозволено Цензурою. Тифлисъ, 19 августа 1903 г. Электропечатня Груз. Изд. Т—ва, Б. Ванкская ул.